

Migranten in Haarlemmermeer

Feiten en opties voor gemeentelijk beleid

rekenkamer
Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk

rekenkamer Haarlemmermeer

Postbus 250

2130 AG Hoofddorp

Telefoon 023 567 6015

E-mail rekenkamer@haarlemmermeer.nl

Internet www.haarlemmermeer.nl/rekenkamer

Fotografie

Jur Engelchor Fotografie

september 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Onderzoeksvragen en werkwijze	4
1.3	Leeswijzer	4
2.	Migranten in Haarlemmermeer – feiten en cijfers	5
2.1	Motieven van migranten	5
2.2	Aantallen migranten	6
3.	Taken en aandachtspunten voor de gemeente	8
3.1	Wettelijke taken en beleidsruimte	8
3.2	Huidig beleid van de gemeente Haarlemmermeer	9
3.3	Aandachtspunten voor beleid per migrantengroep	10
4.	Conclusies	13
5.	Aanbevelingen	15

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Immigratie en integratie staan in de top van de lijst met belangrijke maatschappelijke vraagstukken volgens burgers¹. De rekenkamer wil raadsleden en anderen in staat stellen om over dit onderwerp het goede gesprek en het goede debat te voeren op basis van:

- gedegen feiten en cijfers over migranten die in Haarlemmermeer wonen en werken.
- overzicht van de wettelijke taken van de gemeente en de ruimte die hij heeft voor eigen beleid rond migranten in Haarlemmermeer.

De rekenkamer is daarom een onderzoek gestart. Onderzoeksbureau BBSO heeft het onderzoek uitgevoerd en de resultaten vastgelegd in een uitgebreid feitenrapport. Deze nota vat de bevindingen en conclusies samen en beschrijft de aanbevelingen van de rekenkamer.

1.2 Onderzoeksvragen en werkwijze

De hoofdvraag van het onderzoek is:

Wat is de huidige situatie ten aanzien van migranten in de gemeente Haarlemmermeer, wat zijn lacunes in het huidige beleid en hoe kan de gemeenteraad hiermee omgaan?

Op verzoek van de rekenkamer heeft BBSO het onderzoek opgedeeld in twee fasen. In de eerste fase is een brede verkenning uitgevoerd van verschillende vormen van migratie in de gemeente Haarlemmermeer en van het beleid dat daarop door de (lokale) overheid al dan niet wordt gevoerd. In de tweede fase is het thema 'asielzoekers en werk' nader verdiept.

BBSO heeft bij het verzamelen en analyseren van gegevens drie onderzoeksmethoden toegepast: documentstudie, kwantitatieve data-analyse, en interviews met betrokkenen, zoals beleidsmedewerkers van de gemeente, organisaties als Vluchtelingenwerk en COA en asielzoekers in Haarlemmermeer.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van deze nota geeft een overzicht van de meest relevante feiten en cijfers over migranten die in Haarlemmermeer wonen en werken. Hoofdstuk 3 beschrijft de wettelijke taken en beleidsruimte van gemeenten, het huidige beleid van de gemeente Haarlemmermeer en mogelijke aandachtspunten voor (aanvullend) beleid van de gemeente. Hoofdstuk 4 bevat de belangrijkste conclusies van de rekenkamer op basis van de bevindingen. Hoofdstuk 5 tenslotte bevat drie aanbevelingen van de rekenkamer aan de gemeenteraad en het college van B&W.

Deze nota beperkt zich tot hoofdpunten. Lezers die meer de diepte in willen, verwijzen we naar het lezenswaardige feitenrapport van BBSO in de bijlage.

¹ SCP (2025), Burgerperspectieven 2025 Bericht 1.

2. Migranten in Haarlemmermeer – feiten en cijfers

Dit hoofdstuk geeft de belangrijkste feiten en cijfers over de motieven en omvang van migrantengroepen in Haarlemmermeer.

2.1 Motieven van migranten

In Haarlemmermeer verblijven migranten met verschillende migratiemotieven. De wetenschappelijke literatuur en landelijke databestanden onderscheiden vier hoofdmotieven voor migratie: asiel, arbeid, gezin en studie. Een bijzondere groep omvat Oekraïense ontheemden.

Asielmigranten

Asielmigranten zijn mensen die een veilige plek zoeken door oorlogsgeweld of vormen van vervolging in eigen land. Een **asielzoeker** is een individu wiens vluchtelingenstatus nog niet is bepaald door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Een asielzoeker wordt **statushouder** als hij of zij van de IND een verblijfsvergunning heeft gekregen om in Nederland te mogen blijven. De eerste vijf jaar kan de verblijfsvergunning worden ingetrokken als de situatie in het land van herkomst verbetert. Na vijf jaar kan de statushouder een aanvraag doen voor een vergunning voor onbepaalde tijd. Zogenoemde ‘nareizigers’ zijn ook statushouder. Zij zijn de partner, ouder of het (pleeg)kind van een asielstatushouder die bij hem/haar in Nederland wil komen wonen.

Oekraïense ontheemden

Oekraïense ontheemden krijgen sinds 2022 opvang in Nederland in verband met de oorlog in hun land. Hoewel hun motief om naar Nederland te komen lijkt op ‘asiel’ zijn deze Oekraïense ontheemden geen asielzoekers. Ze hoeven geen asielprocedure te doorlopen en zijn niet inburgeringsplichtig, omdat de wetgever ervan uitgaat dat zij tijdelijk in Nederland zijn. Deze groep heeft in alle EU-lidstaten tijdelijk recht op opvang, medische zorg, onderwijs, werk en financiële ondersteuning.

Arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten zijn individuen die primair voor werk naar Nederland komen. Hieronder vallen:

- *EU/EER²-onderdanen* die zonder vergunning mogen werken en
- *niet-EU/EER-onderdanen* met een werkvergunning of kennismigrantenstatus.

Gezinsmigranten

Gezinsmigranten zijn personen die voor gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland komen.

Bij gezinshereniging gaan één of meer gezinsleden bij gezinsleden wonen die eerder naar Nederland zijn gekomen, bijvoorbeeld bij arbeidsmigratie als een verblijfsvergunning is toegekend. Bij **gezinsvorming** gaat het om personen die naar Nederland komen om te trouwen, een partnerschap af te sluiten, of te gaan samenwonen met een al in Nederland wonende partner, met wie betrokkene nooit eerder heeft samengewoond. Nareizigers horen niet bij de groep gezinsmigranten.

² EER staat voor Europese Economische Ruimte. Hieronder vallen alle lidstaten van de EU, aangevuld met IJsland, Liechtenstein en Noorwegen (bron: nederlandwereldwijd.nl).

Studiemigranten

Studiemigranten zijn personen die naar Nederland komen met het doel om te studeren, zoals studenten aan universiteiten, hogescholen of mbo's.

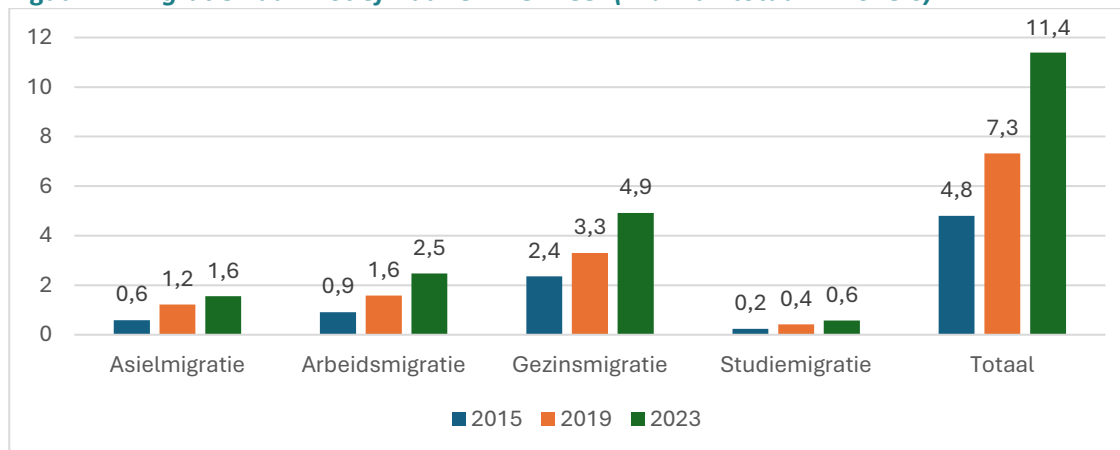
2.2 Aantallen migranten

Hieronder staan enkele belangrijke bevindingen over het aantal migranten in Haarlemmermeer³.

In Haarlemmermeer verblijven in 2023⁴ relatief meer migranten dan gemiddeld in Nederland en dit aandeel is gegroeid

- In 2023 stonden **18.480 migranten** geregistreerd als ingezetene van Haarlemmermeer. Dit komt overeen met een aandeel van **11,4 procent** van de bevolking.
- In 2023 was het aandeel geregistreerde migranten in Haarlemmermeer (11,4 procent) **hoger dan het landelijk gemiddelde** (9,1 procent).
- Het aandeel geregistreerde migranten als percentage van de bevolking is tussen 2015 en 2023 ruim **verdubbeld** (van 4,8 naar 11,4 procent).
- Het aandeel geregistreerde migranten **nam** in de periode 2015-2023 in Haarlemmermeer **sneller toe** dan in omringende gemeenten (Aalsmeer, Haarlem, Amstelveen en Zaanstad) en in Nederland (van 4,7 naar 9,1 procent).
- Het **werkelijke aantal en aandeel** migranten dat in Haarlemmermeer en Nederland woont en werkt **ligt hoger** dan bovenstaande cijfers omdat kort verblijvende arbeidsmigranten en asielmigranten zonder verblijfsvergunning (asielzoekers) veelal niet in de Basisregistratie Personen (BRP) zijn opgenomen.

Figuur 1 - Migratie naar motief Haarlemmermeer (in % van totaal inwoners)

In Haarlemmermeer staan in 2023 18.480 migranten geregistreerd bij de gemeente, vooral gezinsmigranten gevolgd door arbeids- en asielmigranten

- In 2023 verbleven 7.975 personen (43 procent van het totaal aantal geregistreerde migranten) als **gezinsmigrant** in Haarlemmermeer. Zij zijn verhoudingsgewijs vaker afkomstig uit Turkije, Marokko en Suriname.

³ Bron: CBS-cijfers op basis van de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP).

⁴ Cijfers over 2024 waren ten tijde van de uitvoering van het onderzoek nog niet beschikbaar.

- In 2023 stonden 4.025 personen (22 procent) als **arbeidsmigrant** geregistreerd in Haarlemmermeer. Van deze groep (wel geregistreerde) arbeidsmigranten komt 18 procent uit de zogenaamde MOE-landen⁵ en 67 procent van buiten de EU. Deze laatste groep omvat voor een groot deel kennismigranten.
- In Haarlemmermeer werken veel meer arbeidsmigranten dan er ingeschreven staan bij de gemeente: in 2021 **werkten** in Haarlemmermeer circa **17.400 arbeidsmigranten** waarvan er toen 3.730 in de gemeente ingeschreven stonden.
- In 2023 waren 2.525 (14 procent) personen woonachtig en geregistreerd met een **asielmotief**. Dit is exclusief **vluchtelingen/ontheemden uit Oekraïne** (6 procent).
- In 2023 bedroeg de groep **studiemigranten** 5 procent van het totaal (935 personen) en van 10 procent van de migranten was het migratiemotief (nog) niet bekend⁶.
- Tussen 2015 en 2023 **steeg verhoudingsgewijs vooral het aandeel arbeidsmigranten** in Haarlemmermeer.
- De **verdeling** binnen de groep migranten naar migratiemotief in Haarlemmermeer komt nagenoeg overeen met die in Aalsmeer, Haarlem en Zaanstad.

⁵ De Midden- en Oost-Europese landen die sinds 2004 zijn toegetreden tot de Europese Unie: Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Estland, Letland, Litouwen, Roemenië, Bulgarije en Kroatië.

⁶ Van 10 procent van de geregistreerde migranten zijn bij het CBS (nog) geen gegevens beschikbaar over hun activiteiten in Nederland en hun motief. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die aan particuliere scholen studeren of werknemers die hier via buitenlandse uitzendbureaus zijn gedetacheerd.

3. Taken en aandachtspunten voor de gemeente

Dit hoofdstuk schetst:

- welke wettelijke taken en beleidsruimte gemeenten hebben voor de verschillende migrantengroepen (paragraaf 3.1)
- hoe de gemeente Haarlemmermeer die nu invult (paragraaf 3.2) en
- wat mogelijke aandachtspunten voor (nieuw) beleid zijn voor de gemeente Haarlemmermeer (paragraaf 3.3).

3.1 Wettelijke taken en beleidsruimte

In het vorige hoofdstuk hebben we de volgende migrantengroepen onderscheiden: asielmigranten, Oekraïense ontheemden, arbeidsmigranten, gezinsmigranten en studiemigranten. Voor deze migrantengroepen schetsen we hieronder op hoofdlijnen wat gemeenten moeten doen op basis van landelijke wetten en regels, en welke beleidsruimte ze zelf hebben.

Asielmigranten

Binnen deze groep onderscheiden we asielzoekers (asielmigranten zonder verblijfsvergunning) en statushouders (asielmigranten met verblijfsvergunning, waaronder ook nareizigers).

Asielzoekers

Gemeenten hebben geen formele regie over de opvang van asielzoekers: die ligt bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). De gemeente heeft wel een wettelijke opgave bij het vinden van locaties voor opvang van asielzoekers en een verantwoordelijkheid voor het leveren van onderwijs aan asielkinderen en voor (jeugd)zorg aan minderjarige asielzoekers. De gemeente draagt binnen het generieke veiligheidsbeleid ook zorg voor de veiligheid rondom opvanglocaties. De gemeente heeft verder beleidsruimte om asielzoekers te helpen bij het toeleiden naar werk.

Statushouders

Voor statushouders hebben gemeenten wettelijke taken op het gebied van huisvesting (taakstelling) en inburgering. Hiernaast leveren gemeenten diensten aan statushouders via het generieke beleid voor werk en inkomen (voor mensen met bijstand), onderwijs (voor jeugd) en zorg en welzijn. De beleidsruimte zit vooral in de manier van uitvoeren: maatwerk is mogelijk binnen landelijke kaders.

Oekraïense ontheemden

De Tijdelijke wet Opvang ontheemden Oekraïne regelt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Naast het realiseren van opvangplekken, is de gemeente ook verantwoordelijk voor het uitkeren van leefgeld en voor onderwijsvoorzieningen. De gemeente is verder verantwoordelijk voor toezicht op verschillende aspecten van de gemeentelijke en de particuliere opvang, waaronder minimale eisen aan de opvanglocaties en de veiligheid van ontheemden. Oekraïense ontheemden vallen niet onder de inburgeringsplicht. Gemeenten kunnen wel voorzien in taallessen.

Arbeidsmigranten

Voor arbeidsmigranten hebben gemeenten geen specifieke wettelijke taken. Arbeidsmigranten zijn zelf verantwoordelijk voor hun huisvesting, integratie en inkomen. Gemeenten kunnen wél beleid voeren, zoals

rond huisvesting, leefbaarheid, arbeidsomstandigheden en uitbuiting. Op deze terreinen kunnen problemen spelen, vooral bij arbeidsmigranten met laagbetaalde banen.

Gezinsmigranten

Gezinsmigranten regelen hun huisvesting en inkomen in principe zelf. Gemeenten hebben enkele taken op grond van de Wet Inburgering 2021. Gezinsmigranten zijn inburgeringsplichtig als zij van buiten de EU komen en zich langdurig in Nederland vestigen. In tegenstelling tot statushouders moeten gezinsmigranten zelf hun inburgering betalen en wordt meer zelfredzaamheid van hen verwacht bij het inburgeren. Gemeenten hoeven hen geen sluitend aanbod te doen, maar kunnen meer doen dan wettelijk verplicht is.

Studiemigranten

Gemeenten hebben geen wettelijke taak voor deze groep. Studiemigranten zijn verantwoordelijk voor hun eigen huisvesting, studie en inkomen. Ze vallen onder het reguliere onderwijssysteem en hebben meestal een tijdelijke verblijfsvergunning. Gemeenten kunnen wel faciliteren, zoals bij huisvesting.

3.2 Huidig beleid van de gemeente Haarlemmermeer

In onderstaande tabel staat kort samengevat op welke thema's en voor welke migrantengroepen de gemeente Haarlemmermeer volgens de rekenkamer momenteel **specifiek** (speciaal voor die groep bedoeld) beleid uitvoert.

Tabel 1 - Specifiek beleid van de gemeente voor migrantengroepen

Migrantengroep		Opvang	Huisvesting	Inburgering	Onderwijs (jeugd)	Werk	Zorg & welzijn	Inkomen
Asiel-migranten	Asielzoekers	✓			✓	[✓]	✓	
	Statushouders		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Oekraïense ontheemden		✓			✓		✓	✓
Arbeidsmigranten		✓	[✓]		✓			
Gezinsmigranten				✓	✓			
Studiemigranten								

Legenda:

✓ : de gemeente Haarlemmermeer voert specifiek beleid uit

[✓] : de gemeente Haarlemmermeer heeft in het recente verleden specifiek beleid uitgevoerd en is hiermee gestopt

[✓] : de gemeente Haarlemmermeer heeft aangekondigd specifiek beleid te gaan voeren

De tabel laat zien dat de gemeente haar wettelijke taken oppakt en dat het specifieke beleid zich met verschillende onderdelen in belangrijke mate richt op de groep statushouders. Daarnaast is er beleidsruimte voor de gemeente om een bijdrage te leveren aan het toeleiden van asielzoekers naar werk. De gemeente heeft in dit kader eind 2023 een pilot opgezet die circa een jaar heeft geduurd. Verder wil de gemeente lokaal en in regionaal verband aan de slag met huisvestingsproblemen van arbeidsmigranten. Dit beleid is nog niet vastgesteld of in uitvoering. Naast dit specifieke beleid voert de gemeente Haarlemmermeer ook generiek beleid uit waar migranten, net als andere inwoners, mee te maken (kunnen) krijgen. Denk bijvoorbeeld aan voorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning, bijstandsuitkeringen en re-integratiediensten in het kader van de Participatiewet.

3.3 Aandachtspunten voor beleid per migrantengroep

Nu we een beeld hebben van de huidige situatie, is het tijd de blik te richten op de toekomst. Tijdens het onderzoek zijn punten naar boven gekomen die mogelijk in de komende jaren (extra) aandacht vragen. Hieronder geven we per migrantengroep aan wat mogelijke aandachtspunten voor beleid zijn, met een korte toelichting. Vanwege de overlap zijn statushouders en gezinsmigranten samengenomen. In het rapport van BBSO worden de aandachtspunten nader onderbouwd en toegelicht. Voor studiemigranten in Haarlemmermeer ziet de rekenkamer geen specifieke aandachtspunten. In het volgende hoofdstuk doen we een aanbeveling hoe de gemeenteraad met deze aandachtspunten om kan gaan.

<i>Aandachtspunten asielzoekers</i>	
1. Duurzame opvangplekken voor asielzoekers	De huidige noodopvang in hotels is duur en bevordert niet de zelfredzaamheid, gezondheid en integratie in de samenleving van asielzoekers. Door verhuizingen lopen kinderen van asielzoekers in hun eerste jaren meer risico op onderwijsachterstand. Het Rijk wil dure noodopvang afbouwen. De uitdaging is voor de gemeente om samen met het COA duurzame plekken te realiseren voor de opvang van asielzoekers. Het gaat om plekken die het COA ten minste vijf jaar kan gebruiken, en daarnaast om een flexibele schil van noodopvangplekken.
2. Capaciteit basis- en voortgezet onderwijs voor asielzoekers	Minderjarige asielzoekers moeten binnen drie maanden na aankomst naar school. In sommige perioden zijn er meer aanvragen dan plaatsingsmogelijkheden op het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, o.a. door schaarste aan personeel en ruimte.
3. Toeleiding asielzoekers naar werk	Asielzoekers mogen in afwachting van hun status, zes maanden na hun aanvraag bij de IND, aan het werk. Betaald werk voor asielzoekers kan bijdragen aan hun eigenwaarde en hun integratie in de samenleving, en een beroep op bijstand in de toekomst voorkomen. Ook kunnen asielzoekers helpen tekorten op de arbeidsmarkt te dempen. Dit onderzoek toont aan dat ook op de opvanglocaties in Haarlemmermeer gemotiveerde en geschoolde mensen zitten met relevante arbeidservaring die van waarde kunnen zijn voor onze economie en samenleving. De gemeente kan proberen dit onbenutte potentieel te helpen inzetten. Knelpunten zitten onder andere in de duur van de aanvraagprocedure van een tewerkstellingsvergunning door de werkgever, het verkrijgen van een BSN-nummer en de onzekerheid bij werkgevers over de duur van de beschikbaarheid van de asielzoeker door mogelijke overplaatsing naar een andere opvanglocatie.
4. Mentaal welbevinden van (minderjarige) asielzoekers	Landelijk onderzoek benadrukt het belang van extra aandacht voor de mentale gezondheid van minderjarige asielzoekers. Vooral kinderen binnen noodopvanglocaties zijn kwetsbaar. De gemeente is verantwoordelijk voor jeugdhulp en ggz voor minderjarige asielzoekers op COA-locaties. De GGD en JGZ-instellingen zijn verantwoordelijk voor de preventieve zorg voor minderjarige asielzoekers. Ook volwassen asielzoekers lopen risico op gezondheidsklachten, mogelijk als gevolg van geweld en traumatische ervaringen. Op COA-locaties bieden huisartsen en praktijkondersteuners zorg. Specialistische geestelijke gezondheidszorg is niet voorhanden op deze locaties.

Aandachtspunten statushouders en gezinsmigranten

5. Gebrek aan woonruimte voor en doorstroming van statushouders	De gemeente heeft moeite om aan de taakstelling van het Rijk te voldoen voor het huisvesten van statushouders. Een deel van de statushouders woont daarom nog in een opvanglocatie van het COA. Door achterstanden in plaatsingen in de voorgaande periode is de (resterende) totale taakstelling in 2025 248 statushouders. Het noodgedwongen verblijven in de opvanglocaties zorgt dat statushouders zich niet goed kunnen voorbereiden op hun inburgering.
6. Hoge werkloosheid statushouders	Van de statushouders die in de gemeente woonachtig en inburgeringsplichtig zijn, heeft 82 procent een bijstandsuitkering. Dit komt o.a. doordat diploma's soms niet erkend worden, er mismatches zijn met de arbeidsmarkt, er een taalbarrière is of statushouders geen netwerk hebben. De gemeente heeft vanuit de Participatiewet de taak om mensen met bijstand naar werk toe te leiden en zet consulenten in om statushouders 'werkfit' te maken.
7. Zicht op doeltreffendheid en doelmatigheid van het inburgeringsbeleid voor statushouders en gezinsmigranten	Het zicht op het verloop en het resultaat van inburgering van statushouders en gezinsmigranten in Haarlemmermeer is beperkt. Het is bijvoorbeeld niet bekend of een afgerond inburgeringstraject invloed heeft op het krijgen en behouden van werk. In de programmabegroting, 2025-2028 is (wel) aangegeven dat de gemeente de monitoring van de inburgeringstrajecten zal professionaliseren.

Aandachtspunten Oekraïense ontheemden

8. Kwantiteit en kwaliteit gemeentelijke opvang voor Oekraïense ontheemden	De gemeente biedt anno 2025 opvang aan 965 Oekraïense ontheemden in vier gemeentelijke opvanglocaties. Het tekort in de gemeentelijke opvang was in voorgaande periode een belangrijk punt van aandacht, maar Haarlemmermeer voldoet per 1 juli 2025 aan haar nieuwe (verlaagde) inspanningsverplichting om 951 Oekraïense ontheemden gemeentelijk op te vangen. De gemeente wil af van de inzet van hotels en meer gebruikmaken van semipermanente opvang. Zeker naarmate de oorlog in Oekraïne voortduurt is de kwaliteit van opvanglocaties een aandachtspunt.
9. Zicht op particuliere opvang van Oekraïense ontheemden	Het gemeentelijk zicht op de opvang van Oekraïense ontheemden bij particulieren is beperkt.
10. Inburgering van Oekraïense ontheemden	Uit onderzoek blijkt dat een deel van de Oekraïense ontheemden in Nederland wil blijven. Dit roept de vraag op of Oekraïense ontheemden meer taal, kennis en vaardigheden op moeten doen die nodig zijn om volwaardig deel te nemen aan de Nederlandse maatschappij.

Aandachtspunten arbeidsmigranten

11. Menswaardige huisvesting van arbeidsmigranten	De gemeente heeft nog geen beleidskader vastgesteld met daarin de voorwaarden voor een goede en veilige huisvesting van arbeidsmigranten. Naar verwachting wordt dit nog in 2025 voorgelegd aan de gemeenteraad.
12. Toezicht op huisvesting van arbeidsmigranten	De gemeente heeft geen goed zicht op het aantal arbeidsmigranten en waar zij wonen en werken in Haarlemmermeer. Dit komt door beperkingen in de registraties. De gemeente geeft aan in samenwerking met regiogemeenten instrumenten te ontwikkelen om de registraties systematisch te controleren en toezicht op huisvesting te verbeteren. De inzet van de Wet goed verhuurderschap, een verbod op het verhuren van verblijfsruimte aan

	arbeidsmigranten zonder verhuurvergunning en/of het tegengaan van 'verkamering' kunnen hierbij een rol spelen.
13. Toezicht op misstanden arbeidsmarkt	Uit meerdere onderzoeken komt naar voren dat de arbeidspositie van arbeidsmigranten met veelal tijdelijke banen in bepaalde arbeidssectoren relatief zwak is en er soms sprake is van misstanden, zoals door malafide uitzendbureaus. De gemeente geeft aan dat in Haarlemmermeer weinig gevallen bekend zijn van werkgevers en/of uitzendbureaus die de regels aantoonbaar overtreden. De gemeente heeft nu geen eigen capaciteit voor toezicht om dit te staven.
14. Isolement van arbeidsmigranten	Arbeidsmigranten verkeren relatief vaak in een sociaal isolement en krijgen relatief weinig ondersteuning of begeleiding als het gaat om het leren van de taal, het opbouwen van een sociaal netwerk en toegang tot gezondheidszorg. Het risico bestaat dat (voorgenomen) beleid voor arbeidsmigranten zich vooral op huisvesting en/of arbeid richt en niet of onvoldoende als een integraal vraagstuk wordt opgepakt waarin de aspecten wonen, werken en samenleven zijn opgenomen.

4. Conclusies

Op basis van het onderzoek komt de rekenkamer tot acht conclusies over het beleid voor migranten in Haarlemmermeer. Hoewel de conclusies kritische noten bevatten, wil de rekenkamer benadrukken dat de gemeente onder moeilijke en snel veranderende omstandigheden – zoals plotselinge vluchtelingenstromen en weinig consistent rijksbeleid – in staat is om een groot deel van haar wettelijke verplichtingen na te komen en bij te springen als de nood (landelijk) hoog is. De gemeente neemt nadrukkelijk haar verantwoordelijkheid, ook wanneer de randvoorwaarden waaronder dit moet gebeuren complex of onzeker zijn.

1. *De gemeente spant zich naar vermogen in om wettelijke taken rond migranten en inburgering uit te voeren*

De gemeente spant zich naar vermogen in om de verplichtingen ten aanzien van opvang van asielzoekers en Oekraïense ontheemden en huisvesting van statushouders na te komen. Ook andere wettelijke taken voert de gemeente uit, zoals inburgering van statushouders en gezinsmigranten en onderwijs voor kinderen van migranten.

2. *De gemeente voldoet aan haar taakstelling voor asielopvang maar heeft te weinig duurzame opvanglocaties*

De gemeente komt haar wettelijke taakstelling voor asielopvang na. Een aandachtspunt in de opvang van asielzoekers is het vervangen van de huidige noodopvangplekken in hotels door duurzame opvangplekken, met daarnaast, in regionaal verband, een flexibele schil van (crisis)noodopvangplekken. De gemeente zal dit, bij handhaving van het huidige landelijke beleid, samen met het COA en de regio moeten oppakken. Het kabinetsbeleid is echter sterk in beweging; zo is er onder andere het voornemen om de Spreidingswet weer in te trekken. Dit maakt het voor de gemeente lastig om lang termijn keuzes te maken. De gemeente heeft aangegeven, ook bij intrekking van de Spreidingswet, in regionaal verband gezamenlijk vast te houden aan de opvangopgave en de manier waarop gemeenten deze invullen.

3. *De gemeente heeft beleidsruimte om asielzoekers naar betaald werk te leiden en benut deze ruimte nu niet*

Ondanks verruimde wetgeving ervaren asielzoekers belemmeringen bij het zoeken en aannemen van betaald werk. Veel asielzoekers hebben een wens zich nuttig te maken via werk en een inkomen te genereren. Gezien de opleidingskenmerken en arbeidservaring is er een potentieel dat op verschillende niveaus binnen de arbeidsmarkt kan functioneren. Administratieve procedures rondom het verkrijgen van een tewerkstellingsvergunning en een Burgerservicenummer vertragen echter het toeleidingsproces van asielzoekers naar werk. De ondersteuning vanuit het COA is nog pril en beperkt in personele en financiële capaciteit. De gemeente heeft op dit moment geen beleid om asielzoekers naar betaald werk toe te leiden. Dit is ook geen wettelijke taak, maar de gemeente heeft hier wel ruimte voor eigen beleid, zoals om (gespecialiseerde) uitzendbureaus in te huren voor bemiddeling of dit zelf te doen.

4. *De gemeente voldoet niet volledig aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders*

Bij de huisvesting van statushouders lukt het de gemeente nu niet om aan de taakstelling te voldoen. Daardoor blijven sommige statushouders langer in de asielopvang wonen dan de bedoeling is.

5. De gemeente heeft beperkt zicht op de particuliere opvang van Oekraïense ontheemden

Het zicht van de gemeente op de particuliere opvang van Oekraïense ontheemden is beperkt. De betrokkenen staan hierdoor verder af van het aanbod waarvan Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvang gebruik kunnen maken, zoals taallessen.

6. De gemeente heeft weinig zicht op arbeidsmigranten en (nog) geen (integraal) beleid voor hen

De gemeente heeft nu weinig zicht op het aantal arbeidsmigranten en waar zij wonen en werken in Haarlemmermeer. De Basisregistratie Personen van de gemeente is hiervoor geen betrouwbare bron omdat tijdelijke arbeidsmigranten zich daar niet hoeven te registreren. In het coalitieakkoord 2022-2026 van Haarlemmermeer is beleid voor arbeidsmigranten aangekondigd. Dit beleid was bij het uitvoeren van dit onderzoek nog in de maak.

7. De gemeente benadert migratiethema's vooral sectoraal

De gemeente benadert migratiethema's in beperkte mate integraal. Er is geen bredere beleidsvisie voor migranten, waarbij integraal wordt gekeken naar relevante beleidsterreinen als opvang, huisvesting, onderwijs, inburgering, sociale participatie, werk en inkomen.

8. De gemeente heeft weinig inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid voor migranten

De gemeente heeft weinig zicht op deelname, voortgang en opbrengsten van interventies vanuit het beleid voor de verschillende migrantengroepen. De informatievoorziening door de gemeente over en de monitoring van programma's op het terrein van migratie zijn beperkt. Dit maakt het moeilijk om structureel te leren van praktijkervaringen en op basis hiervan het beleid te verbeteren.

5. Aanbevelingen

Meningen over migratie, migranten en migratiebeleid lopen uiteen en leiden soms tot felle debatten, zowel in de samenleving als in de politiek. De rekenkamer Haarlemmermeer wil met dit onderzoek de gemeenteraad van Haarlemmermeer helpen het goede gesprek en het goede debat over migratie te voeren door de raadsleden te voorzien van feiten en cijfers over migranten in Haarlemmermeer en zicht te bieden op mogelijke aangrijpingspunten voor beleid. De rekenkamer doet hieronder één aanbeveling aan de gemeenteraad en twee aanbevelingen aan het college. Zo hopen we de bal klaar te leggen voor de raad om te bepalen welke vraagstukken of kansen rond beleid voor migranten de gemeente wil oppakken of juist wil laten liggen.

Aanbeveling aan de gemeenteraad

1. *Bepaal welke aandachtspunten in de periode 2026-2030 prioriteit moeten krijgen en verzoek het college beleid voor deze aandachtspunten voor te bereiden of op te starten voor de komende bestuursperiode.*

In hoofdstuk 3 van deze nota staan veertien aandachtspunten voor beleid. Gebruik deze lijst als basis voor het gesprek in de raad: Welke van deze aandachtspunten vindt de raad het meest belangrijk om gemeentelijk beleid op te voeren? Agendeer vervolgens de aandachtspunten met prioriteit bij het huidige college zodat een nieuw bestuur hiermee na de verkiezingen een vliegende start kan maken.

Aanbevelingen aan het college

2. *Verbeter de informatie over de voortgang, doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid en programma's op het gebied van migratie.*

De gemeente heeft nu weinig zicht op voortgang en effectiviteit van beleid op het gebied van migratie. Dit maakt het moeilijk om structureel te leren van praktijkervaringen en op basis hiervan het beleid iteratief te verbeteren.

3. *Versterk de samenhang in beleid en uitvoering rond migranten.*

De gemeente benadert de uitdagingen rond migratie en migranten niet integraal, maar per leefdomein (zoals werk of wonen) en per migrantengroep. Meer samenhang in beleid en uitvoering kan bijdragen aan meer doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid van de gemeente. Om de samenhang te versterken zijn verschillende opties denkbaar, zoals:

- het opstellen van een integraal beleidskader voor migratiebeleid
- het organiseren van integraal opdrachtgeverschap binnen de ambtelijke organisatie
- het meer en beter uitwisselen van informatie tussen afdelingen, zoals op een gezamenlijk dashboard en/of
- het meer wijkgericht organiseren van diensten.

De rekenkamer beveelt aan dat het college de voor- en nadelen van deze (en mogelijk andere opties) onderzoekt en op basis hiervan meer samenhang in (de uitvoering van) beleid aanbrengt.

